

Աշխարհի ամենահին արեւային ժամացոյցը յայտնաբերուած է եգիպտական արքաներու, փարաւոններու գերեզմաններու յատկացուած հովիտին մէջ:

Ժամացոյցը ստեղծուած է փարաւոններու 19-րդ արքայատոհմի օրով, որը 1292 թուականին հիմնադրուած էր Ռազմես Ա.-ի կողմէ: Այս յայտնագործութիւնը կատարած են Բազելի համալսարանի գիտնականները:

Յնագէտ Սիւզան Բիկելը յայտարարած է, որ այս ժամացոյցը շատ անելի հին է, քան մինչեւ օրս յայտնաբերուած այլ ժամացոյցներ:

Կ'ենթադրուի, որ այս ժամացոյցը օգտագործած են արքայական գերեզմաններու շինարարները: Ժամացոյցը 12 մասի բաժնուած կիսաշրջան է: Անոր մէջտեղը անցք մը կայ, նախատեսուած այն ձողի համար, որու շուքով կարելի կ'ըլլար որոշել ժամը:

ԱՆԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԱՐԵՎԱՅԻՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

Ի՞նչ է խաւարումը
Երկիրն ու լուսինը շարժելով տիեզերքի մէջ երբեմն կը յայտնուին դեմ դիմաց եւ կը ծածկեն արեգակի լոյսը: Այս երեւոյթը կը կոչուի խաւարում:

Խաւարումները երկու տեսակ են լուսնի եւ արեգակի:
Երբ երկիրը կ'անցնի արեգակի ու լուսնի մէջտեղէն եւ լուսինը կը շարժի դեպի երկրի ստուերը, տեղի կ'ունենայ լուսնի խաւարում:

Սովորաբար, անկա տեղի կ'ունենայ տարին մէկ անգամ: Այս երեւոյթը կրնանք դիտել եթէ կը գտնուինք երկրի մութ կողմը:

Արեգակի խաւարում կ'ըլլայ երբ լուսինը կ'անցնի արեգակի եւ երկիր մոլորակի մէջտեղէն՝ մասամբ կամ ամբողջութեամբ ծածկելով արեգակի սկաւառակը երկրային դիտորդի համար:

Ինչ որ կախեալ է մեր մոլորակի նկատմամբ իր դիրքէն եւ երկրէն ունեցած հեռաւորութենէ՝ լուսինը կրնայ ծածկել արեգակը ամբողջութեամբ կամ միայն անոր մէկ մասը: Արեգակի ամբողջական խաւարում տեղի կ'ունենայ այն ժամանակ, երբ լուսինը ամբողջութեամբ կը փակէ արեգակի սկաւառակը: Անկա կը տեւէ մինչեւ 7.5 վայրկեան:

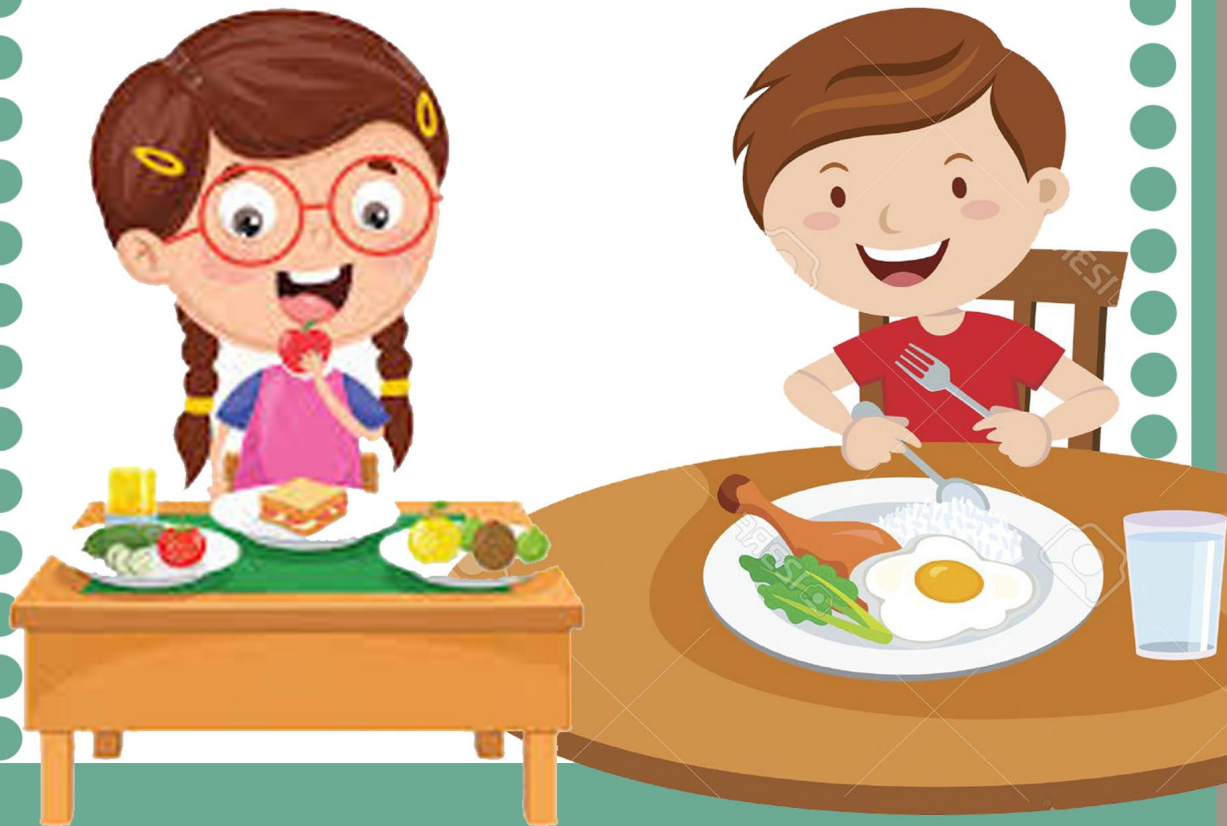
Սովորաբար երեւոյթը կը տեսնուի 2-3 տարին մէկ անգամ:

Արեգակի խաւարումը դիտելը անզէն աչքով վնասակար է, որովհետեւ արեգակի ճառագայթները շատ զօրաւոր են եւ կրնան կուրութիւն պատճառել:

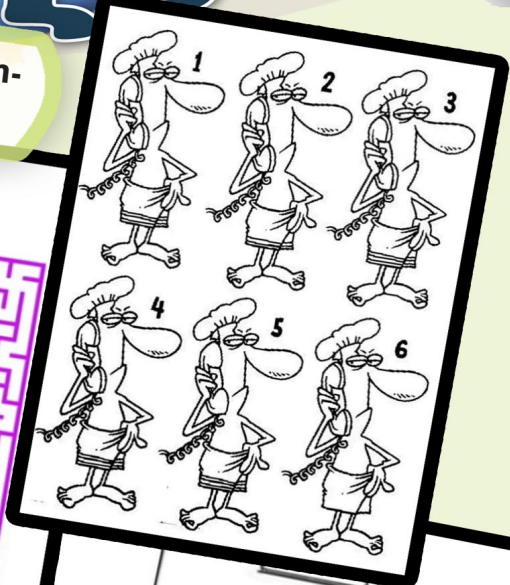
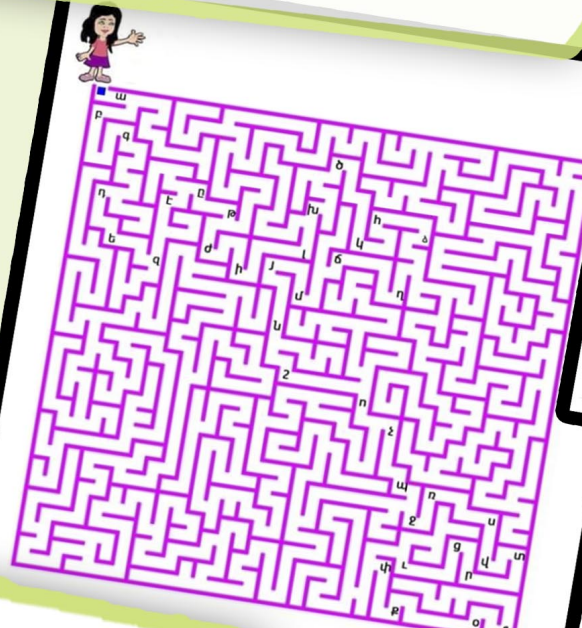
ԹԻՒՔ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ՝ ՈՒՌԱՅ ԿԱՐԵԱՆ-ՏԻՔՄԻՔԵԱՆ
ՆԿԱՐԱԶԱՐՈՒՄԵՆ՝ ՈՒՅՅԻ ՔԵՇՈՒՄԵԱՆ

ԱՆՐԱԲԱՏԱԼԻ, ԲԱՅՑ ԻՐԱՒ...

- * Մարդկային մարմինը ճառագայթ կ'արձակե: Սակայն անոր արձակած լոյսը շատ տկար է եւ հետեւաբար, մենք չենք կրնար ատիկա տեսնել:
- * Ըստ ուսումնասիրությունների, այն աշակերտները, որոնք ամտուն կը նախաճաշեն, դպրոցը ավելի լաւ կ'աշխատին, քան անոնք որոնք չեն նախաճաշեր:
- * Իր ծնունդին քուլայի ձագը մօտաւորապէս մեղուի մը չափը ունի:
- * 1700-ական թուականներու վերջաւորութեան, ֆրանսական յեղափոխութեան ընթացքին Ֆրանսայի մէջ Լուքսամպուրկի պալատը գործածուեցաւ իբրեւ բանտ:
- * Հիւսիսային բեւեռի սառոյցի խաւը 2-3 մէթր հաստութիւն ունի:
- * Անգլիոյ Ուեթմինսթըր Ապաի եկեղեցին գանգակները երեք ժամ անդադար կը դողանջեն թագաւորական հարսանիքէ մը ետք:
- * Պատկերասփիւռները առաջին անգամ օդանաւի մէջ գործածուեցան 1932 թուականին:
- * Ընտանի կատուները իրենց ականջներուն մէջ ավելի քան 30 մկան ունին: Այս պատճառով անոնք կրնան իւրաքանչիւր ականջ անկախօրէն շարժել:
- * Փիղի մը աչքերը մօտաւորապէս փինկ-փոնկի գնդակի մը չափը ունին:

Կրնա՞ս գտնել իրարու նմանող երկու կերպարները:

Այբուբենով Լաբիրինթոս
Կրնա՞ք օգնել աղջնակին, որ գտնէ մեծմայրիկին հասցնող ճամբան: Եթէ այբուբենը լաւ գիտեք, կրնաք դիւրութեամբ գտնել ճամբան, ընթանալով այբուբենի յաջորդական տառերով:

Կրնա՞ս գտնել պարտեզին մէջ պահուած թութակը, ակնոցը, ձուկ մը, ուրիշ ձուկ մըն ալ, սանտրը, թռուցիկը, ժապաւենի հանգոյցը, մօմը, մուրճը, թիթեռնիկը, գուլպան, ճաշամանը, փիղի ձագուկին դէմքը եւ նապաստակին դէմքը:

ԱՆՄՈՒԱՆԱԼԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

Սարո տասնչորս տարեկան պատանի մըն էր, որ հակառակ խելացի ըլլալուն, ծոյլ էր եւ չէր սիրեր դաս սորվիլ: Անընդհատ կը գանգատեր դասերուն դժուարութենէն ու շատ ըլլալէն եւ կը փափաքեր օր առաջ գործի ասպարեզ նետուելով ազատիլ դասերէն:

Օրիորդ Յասմիկ Սարոյին դաստիարակն ու հայերէնի ուսուցչուհին էր: Ան յաճախ կը փորձեր Սարօն դաս սորվելու մղել, որպէսզի ան իր կարողութիւնները արժեւորելով, աշխատեր դպրոցին մէջ եւ ի վերջոյ հասներ ուսման բարձր մակարդակի:

Սարոյին ծնողքը՝ անուս ու համեստ մարդիկ, անկարող էին իրենց զակին ուսման ճիշդ ուղղութիւն տալ: Օգտուելով ասկէ, Սարօ տարեշրջանի աւարտին դպրոցի տնօրէնութեան կը տեղեկացնէ թէ յաջորդ տարի մտադրած է դպրոց չվերադառնալ: Օրիորդ Յասմիկ շատ կը փորձէ տարհամոզել Սարօն, սակայն ի զուր:

Յաջորդ տարեշրջանին սկիզբը, երբ օրդ. Յասմիկ Սարօն չի տեսներ դպրոցէն ներս, կը գիտնայ որ ան գործադրած է իր որոշումը եւ ուսումը կէս ձգած է:

Օրդ. Յասմիկ շատ կը նեղուի եւ կ'որոշէ անպայման միջոց մը գտնել զայն դպրոց վերադարձնելու:

Սարօ սկիզբը շատ ուրախ էր, որ ազատած էր դաս սորվելու «ծանր բեռ»էն եւ իբրեւ աշկերտ կ'աշխատեր վաճառատան մը մէջ, ուր ստիպուած էր առաւօտ կանուխ գործի երթալ եւ աւելի վաճառատունը, ապա կատարել պաշտօնեաներուն հրահանգները:

Օրդ. Յասմիկ ձեռով մը կը գտնէ Սարոյին աշխատած վաճառատան հասցէն եւ օր մը առաւօտուն դպրոց չգացած, կ'երթայ Սարոյին աշխատավայրը, ուր ան վաճառատունը կ'աւեր: Սարօ երբ հեռուէն կը տեսնէ ուսուցչուհին, կը փորձէ պահուրտիլ, որպէսզի ան զինք չտեսներ աւելը ձեռքին: Սակայն ուշ էր: Օրդ. Յասմիկ արդէն տեսած էր զինք եւ մօտենալով իրեն կ'ըսէ. *«Սարօ՛, ա՛յս է ուզածդ, ճիշդ է որ որեւէ աշխատանք ամօթ չէ, սակայն դուն առիթը եւ կարողութիւնը ունիս ուսումդ շարունակելով փայլուն ասպագայ մը ունենալու: Լաւ մտածէ, երբ տակաւին ուշ չէ»:*

Սարօ այս խօսքերուն վրայ կը սկսի մտածել, թէ ուսուցչուհին իրաւունք ուներ եւ ինք պետք է շարունակեր ուսումը: Ուստի կ'որոշէ դպրոց վերադառնալ:

Տարիներ կ'անցնին: Սարօ կ'աւարտէ դպրոցը, նաեւ՝ համալսարանը, կը դառնայ ճարտարագետ, կը տիրանայ բարձր պաշտօններու եւ երբեք չի մոռնար այցելելու եւ իր երախտագիտութիւնը յայտնելու իր սիրելի ուսուցչուհին, որ յաջողած էր զինք սխալ ճամբէն վերադարձնել:

Ուրեմն սիրելիներ՝, այս պատմութիւնը ցոյց կու տայ, որ պատանիներ երբեմն սխալ որոշումներ կ'առնեն եւ որքան կարելոր է ուսուցչուհին դերը, զիրենք ճիշդ ուղիին առաջնորդելու մէջ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՀԱՐՅՈՒՄՆԵՐՈՒՂ

Ինչո՞ւ երկրաշարժներ տեղի կ'ունենան

Երկրագունդին մակերեսը կազմուած է հսկայական խաւերէ, որոնք իրարու քով դրուած են մակմային (հեղուկ եւ այրող ժայռեր), մեծ *փազրի* մը վրայ: Երբ ցնցումներ տեղի կ'ունենան երկրագունդին կեդրոնը, այս խաւերը իրարու կը քսուին կամ իրարմէ կը հեռանան, երկրաշարժներ տեղի կ'ունենան:

Ինչո՞ւ կարգ մը գեղանկարչութիւններ բանի մը չեն նմանիր

Այն գեղանկարչութիւնները, որոնք անձեր կամ տեսարաններ չեն ներկայացներ, իմաստ մը ունին զանոնք դիտողին համար: Անոնք զգացումներ կը յառաջացնեն շնորհիւ իրենց գոյներուն կամ զարդարանքներուն, կամ գաղափար մը կ'արտայայտեն: Գոյութիւն ունի նոյնիսկ ամբողջովին կապոյտ կամ ճերմակ գեղանկարչութիւն:

Ինչո՞ւ արեւը ամէն օր չի փայլիր

Արեւը ամէն օր կը փայլի, սակայն երբեմն ամպերը այնքան հաստ կ'ըլլան, որ անոնք ամբողջովին կը ծածկեն արեւը: Առանց արեւին երկրին վրայ կեանք գոյութիւն չի կրնար ունենալ, որովհետեւ անոր ճառագայթները մեզի կը հայթայթեն լոյս եւ տաքութիւն, որոնք անհրաժեշտ են կենդանի էակներուն:

Ինչո՞ւ մենք իրարմէ տարբեր ենք

Մենք իրարմէ տարբեր ենք, որովհետեւ մեր կեանքին մէջ ամէն ինչ տարբեր է՝ մեր ծնողքը, մեր երկիրը, մեր ընկերները, մեր դպրոցը, մեր ժամանցները: Մեզմէ իւրաքանչիւրը ունի իր դէմքը, իր բնաւորութիւնը, իր ճաշակը, իր գաղափարները, իր երազները...

Եթէ մենք բոլորս իրարու նման ըլլայինք, առիթը պիտի չունենայինք սոր անձերու հետ ծանօթանալու: Կեանքը բաւական ձանձրացուցիչ պիտի ըլլար:

Ինչո՞ւ մենք մազեր ունինք

Նախապատմական շրջանին մարդ արարածին մարմինը ծածկուած էր շատ հաստ մազերով, որոնք զայն պաղէն կը պահպանէին: Ժամանակի ընթացքին, այս մազերը անելի բարակ դարձան: Միայն մեր գլխուն վրայի մազերը հաստ մնացին՝ մեր գլուխը պաշտպանելու եւ զայն տաք պահելու համար:

